

Terveydenhuollon rahoituksen tulevaisuus: asiantuntijahaastattelujen satoa

Markku Pekurinen, Jan Klavus,
Lien Nguyen, Satu Kapiainen

Tutkimuksen tavoite

- Kartoittaa terveydenhuollon vaikuttajien ja asiantuntijoiden näkemyksiä
 - Terveydenhuollon rahoituksen tulevaisuuden haasteista ja kehittämistarpeista

Tutkimus

- Osa Suomen Akatemian TERTTU -ohjelmaa
- "Terveydenhuollon rahoitus" -tutkimuksen osahanke
 - Toteuttajana Stakes/CHESS

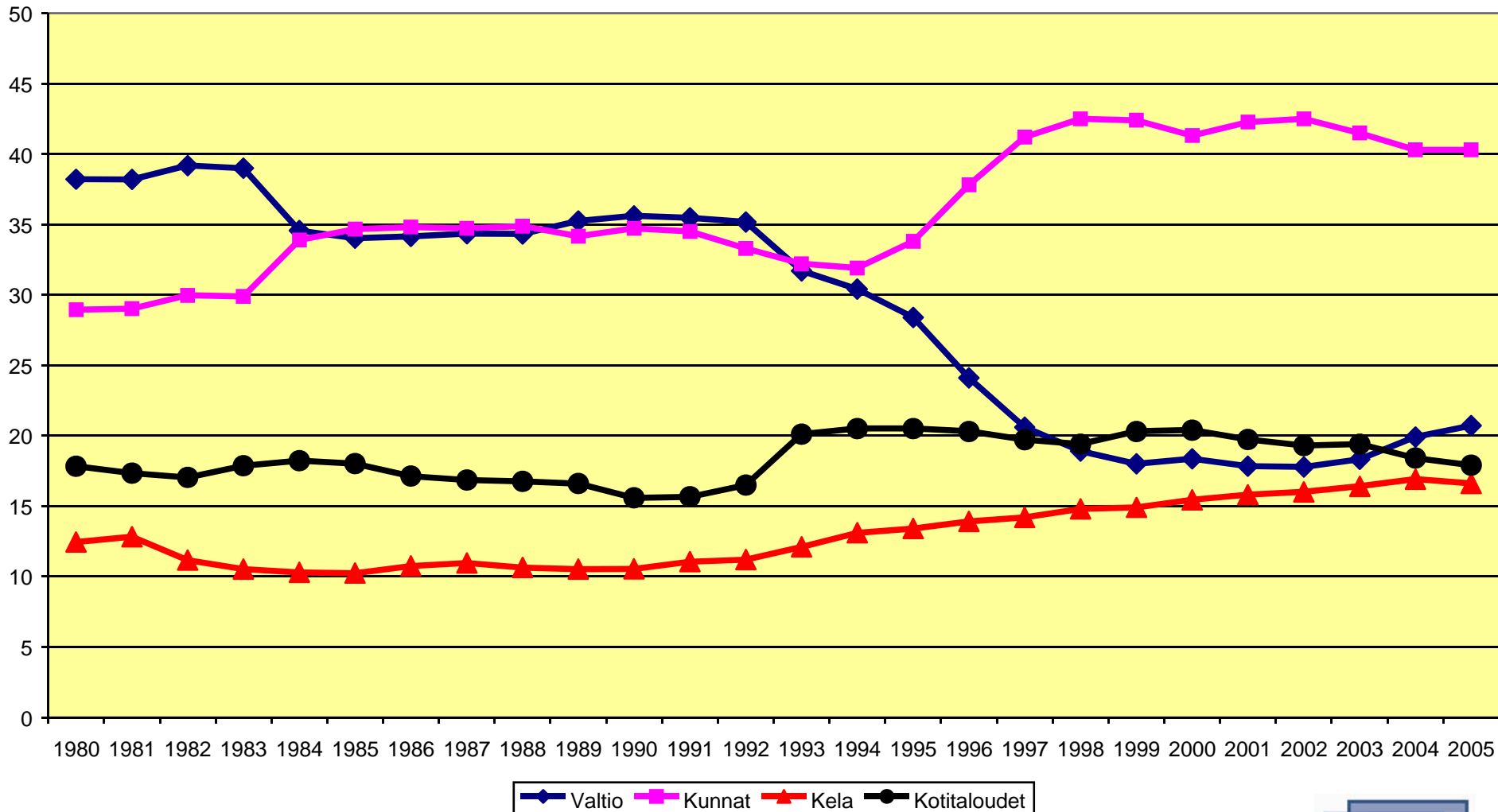
Haastattelututkimus

- Teemahaastattelu
 - Kysymyssarja ja taustamateriaali etukäteen haastateltaville
- Haastateltavana 43 toimialan vaikuttajaa ja asiantuntijaa
- 32 haastattelua 21 organisaatiossa toukokuussa 2007
 - Haastatteluissa 2-4 henkilöä tutkijaryhmästä
 - Haastattelut kirjattiin tietokoneelle kahden tutkijan toimesta

Haastatellut

	Henkilöitä	Organisaatioita
Ministeriöt	10	stm, vm, ktm
Sairaanhoitopiirit	11	4 yo-shp, 2 ks-shp
Kunnat ja kuntaliitto	5	hki, espoo, kliitto
Sektoritutkimuslaitokset ja yliopistot	7	stakes, vatt, treyo
Muut tahot	10	kela, lääkäriliitto, sitra, etla, yksittäiset asiantuntijat

Terveysthuollon rahoitus-osuuksia (%) 1980-2005

Terveydenhuollon menokehityksen hallinnan keskeiset keinot

1. Ennaltaehkäisy
2. Yksilön omavastuun korostaminen
3. Perusterveydenhuollon uudistaminen
4. Koko terveydenhuollon kokoaminen yhteen
5. Terveydenhuollon kokonaisohjauksen parantaminen

Terveydenhuollon rahoitus: Vahvuudet

- Verorahoitus - tästä laaja yksimielisyys
 - Alhaiset hallintokulut
 - Oikeudenmukaisuus
 - Menokehityksen vaikuttaminen "helppoa"

Terveydenhuollon rahoitus: Heikkoudet

1. Monikanavainen rahoitus
 - Tästä melko laaja yksimielisyys
2. Rahoittajan pieni ja riskialtis väestöpohja
 - Pienet kunnat
3. Kokonaisvastuun puuttuminen rahoituksesta
4. Heikot kannusteet "järkeväälle toiminnalle"

Terveydenhuollon rahoitus: Kehittämiskohteet

1. Monikanavaisen rahoitusjärjestelmän arviointi ja selkeyttäminen
2. Valtio-kunta vastuu- ja rahoitussuhteen selkeyttäminen ja vakauttaminen
3. Rahoituksen ohjausvaikutuksen parantaminen
 - Rahoitus tukemaan terveystaloudellista strategiaa
4. Kannustavuuden parantaminen

Rahoituksen tulevaisuus: Verotus vs. sairausvakuutus

- Verorahoituksen nimiin "vannotaan" laajasti myös tulevaisuudessa
- Sairausvakuutusjärjestelmää useimmat pitävät ongelmallisena, sen roolia ei haluta ainakaan vahvistaa
 - Julkisen ja yksityisen toiminnan rajan selkeyttäminen
 - Aito yksityinen sektori

Rahoitus-/järjestämismvastuu

1. Riittävän isot kunnat järjestämis- ja rahoitusvastuussa
2. Järjestämismvastuu alueellisille toimijoille (terveyspiiri, alueellinen kuntarahoittaja tms.), rahoitusvastuu kunnilla
 - Järjestämis- ja rahoitusvastuu yhdessä - "pattitilanne" pienten kuntien osalta tunnistetaan
 - Rahoitusvastuu erä-alueilla, tuotantovastuu terveyspiireillä tms.

Kaksikanavainen valtion rahoitus terveydenhuollossa

1. Kunta-kanava

- Valtionosuus
- Julkinen sektori
- Ei korvamerkitty, yleiskatteinen

2. Kela-kanava

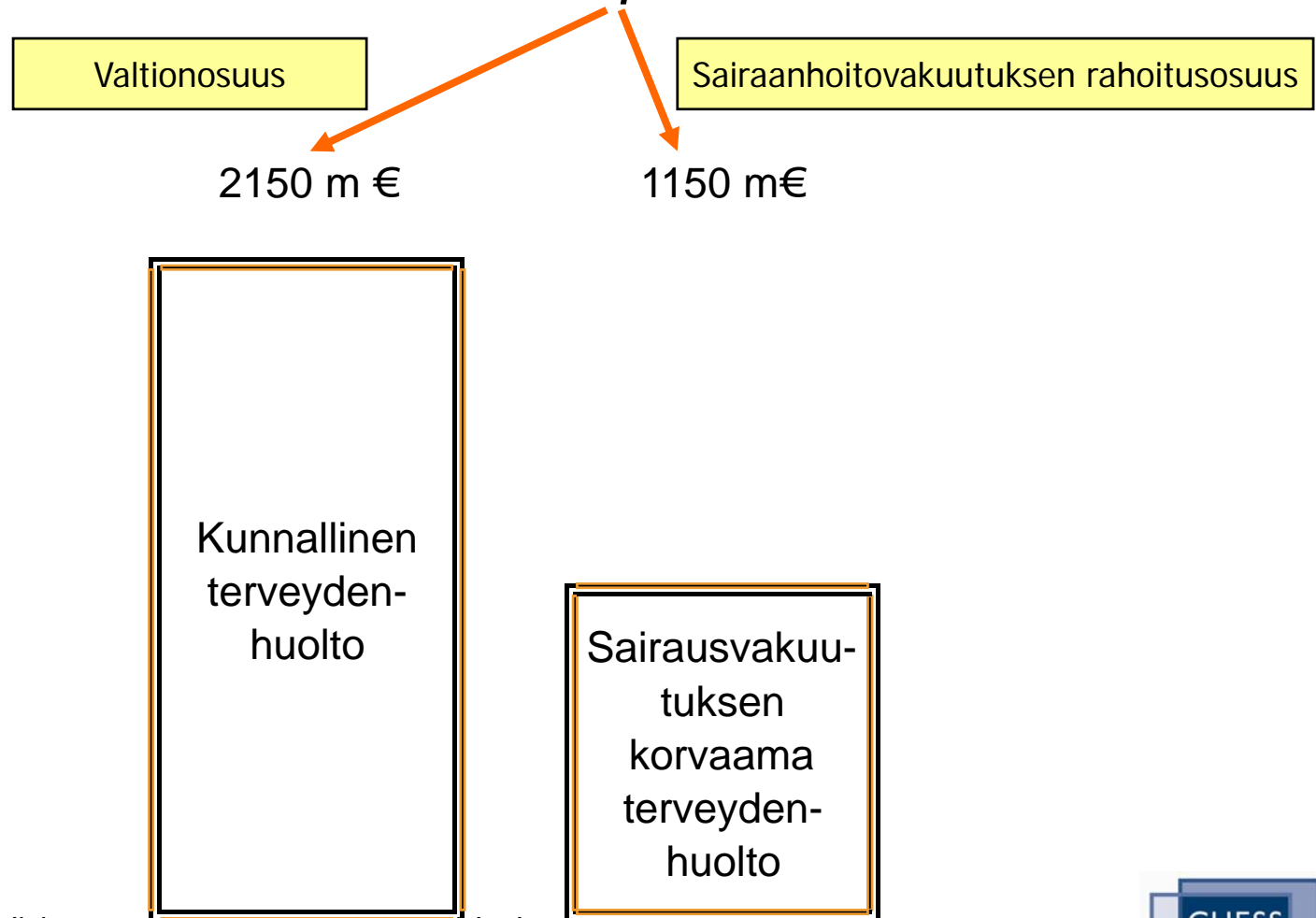
- Sairaanhoidovakuutuksen rahoitusosuus (aik. takuusuoritus)
- Yksityinen sektori
- Korvamerkitty, suoraan terveydenhuoltoon

Terveydenhuollon rahoitus 1990-2005

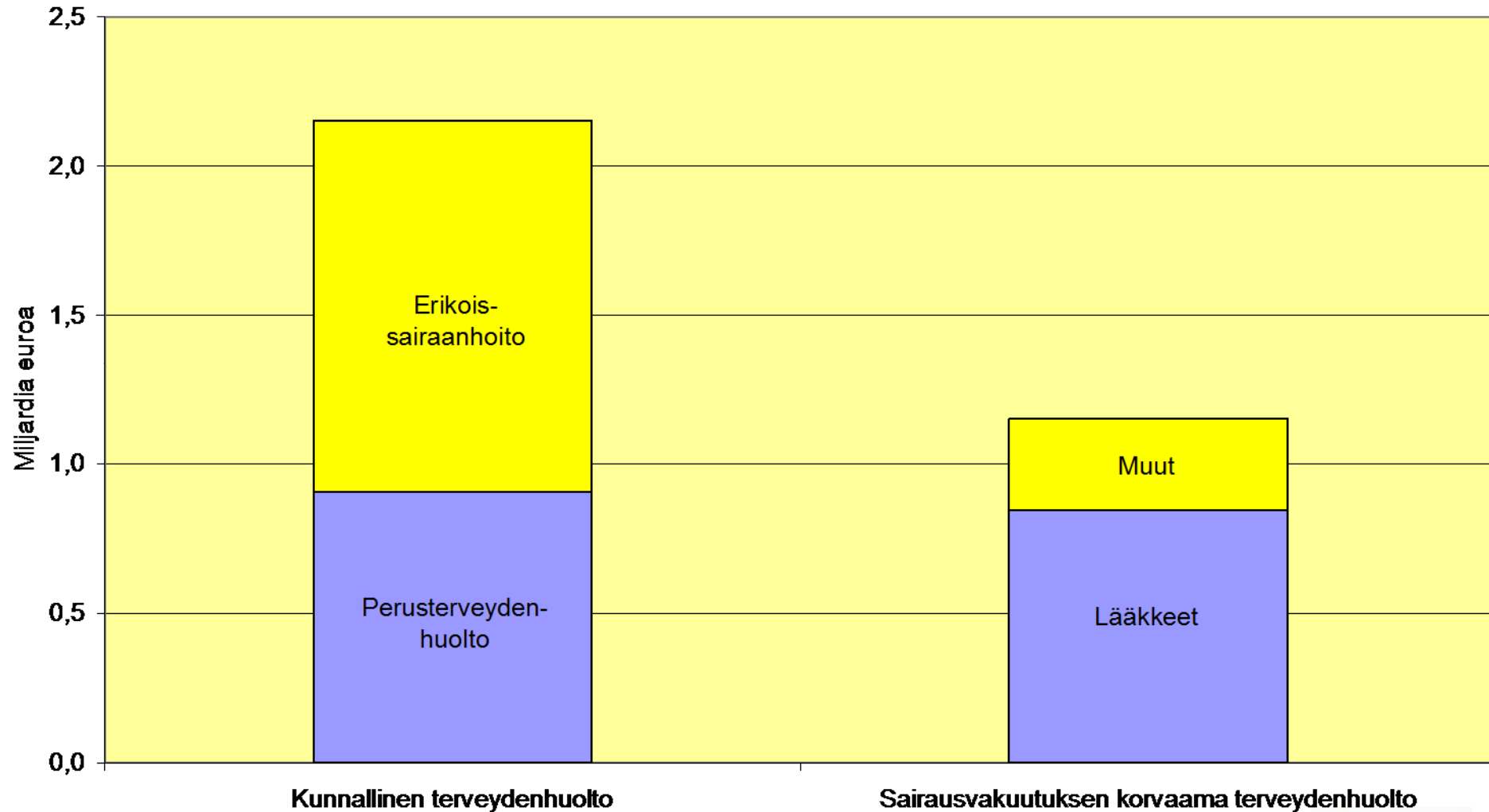
Rahoittaja	Rahoitusosuus (%)							
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Valtio	37,2	28,4	18,4	17,8	17,8	18,3	19,9	20,7
- Tulovero	14,1	5,5	8,6	7,7	7,8	7,5	8,3	8,6
- Välilliset verot	22,1	12,5	9,8	10,1	10	10,8	11,6	12,1
- Nettolainanotto	1	10,4						
Kunnat	35,8	33,8	41,3	42,3	42,5	41,5	40,3	40,3
Sairausvakuutus	10,8	13,4	15,4	15,8	16	16,4	16,9	16,6
- Vakuutetut	4,9	8,7	6,9	6,9	6	5,5	5	4,7
- Työnantajat	4,8	4,7	5,9	5,6	5,1	5,2	5	4,8
- Valtio	1,1		2,6	3,3	4,8	5,6	6,9	7,1
Julkinen rahoitus	83,8	75,6	75,1	75,9	76,3	76,2	77,1	77,6
Käyttäjät	12,6	20,5	20,4	19,7	19,3	19,4	18,4	17,9
Muut	3,6	3,9	4,5	4,4	4,4	4,4	4,5	4,5
YHTEENSÄ	100	100	100	100	100	100	100	100

Lähde: Stakes / CHESS 2007

Valtio rahoittaa terveydenhuoltoa vuonna 2007 noin 3,3 mrd eurolla

Valtion rahoituksen kohdentuminen laskennallisesti 2007

Rahoituksen tulevaisuus: Valtionosuusjärjestelmä

- Peruslähtökohta: "Pyrkii tasaamaan alueellisia eroja ja turvaamaan oikeudenmukaisuuden"
- Yleinen vs. korvamerkitty
 - Epäyhtenäisiä näkemyksiä (hallinnonaloittain + > -, toiminnoittain -, pl. ehkäisevä toiminta)
- Valtionosuuden ideaalia
 - Tukee toimialan strategista ohjausta
 - Kannustaa ja palkitsee hyvää toimintaa (ennaltaehkäisy, terveystulokset, tehokkuus)
 - Yksinkertainen

Rahoituksen tulevaisuus: Asiakasmaksut

- Rahoitusrooli vähäinen
 - Nettohyöty?
- Ohjausrooli voi olla merkittävä
 - Tosin lääkäri päättää jatkohoidosta
- Maksupolitiikan ideaalia
 - Ohjaa käyttämään kustannus-vaikuttavia hoitoja
 - Ohjaa potilaita laitoshoidosta avohoitoon
 - Ennaltaehkäisevien palvelujen maksuttomuus
 - Yhteinen maksukatto (kunnallinen, sairausvakuutus)

Rahoituksen tulevaisuus: Erikoissairaanhoidon kuntalaskutus

- Kapitaatioperiaate > suoriteperiaate
 - "Suoriteperusteisesta voisi liikkua kapitaatioperiaatteen suuntaan"
- ∴ Sekamalli
 - "Pitää kustannukset kurissa, mutta tarjoaa silti tiettyjä porkkanoita"

Rahoituksen tulevaisuus: Muut näkökohdat

- Korvamerkitty vero (á la terveysvero) ei saa kannatusta terveydenhuollon rahoitusmuotona
 - Ylipäänsä korvamerkintää kannatetaan vain tutkimus- ja kehittämishankkeiden valtionosuuteen
- Haittaverojen käyttöön terveydenhuollon rahoituksessa suhtaudutaan kahtalaisesti + > -
- Uudet innovatiiviset rahoitusratkaisut (esim. tilimalli) odottavat konkretisointia